

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

15 päivänä syyskuuta 1998 *

Yhdistetyissä asioissa T-180/96 ja T-181/96,

Mediocruso — Estabelecimento de ensino particular, Ld.^a, Portugalin oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Lissabon, edustajinaan asianajajat Carlos Botelho Moniz ja Paulo Moura Pinheiro, Lissabon, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Aloyse May, 31 Grand-rue,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Maria Teresa Figueira ja Knut Simonsson, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 22.3.1989 tehdyllä päätöksellä C (89) 0570 myönnetyn tuen määrän pienentämisestä

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

14 päivänä elokuuta 1996 tehdyn komission päätöksen C (96) 1185 ja 22.3.1989 tehdyllä päätöksellä C (89) 0570 myönnetyn tuen määrän pienentämisestä 14 päivänä elokuuta 1996 tehdyn komission päätöksen C (96) 1186,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit C. P. Briët ja A. Potocki,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies B. Pastor,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.6.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Sovellettava lainsäädäntö

- 1 Euroopan sosiaalirahaston tehtävistä 17 päivänä lokakuuta 1983 tehdyn neuvoston päätöksen 83/516/ETY (EYVL L 289, s. 38; jäljempänä päätös 83/516/ETY) 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan rahasto osallistuu sellaisten toimien rahoittami-

seen, jotka koskevat ammatillista koulutusta ja ammatinvalintaa. Päätöksen 2 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että asianomaisten jäsenvaltioiden on taattava toimenpiteiden moitteeton toteuttaminen.

- 2 Euroopan sosiaalirahaston tehtävistä tehdyn päätöksen 83/516/ETY soveltamisesta 17 päivänä lokakuuta 1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2950/83 (EYVL L 289, s. 1; jäljempänä asetus N:o 2950/83) 1 artiklassa mainitaan ne kustannukset, joihin voidaan myöntää Euroopan sosiaalirahaston (jäljempänä ESR) tukea.

- 3 Asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 1 kohdan mukaan rahoitushakemusta koskevan ESR:n hyväksymispäätöksen perusteella maksetaan ennakkona 50 prosenttia tuen määrästä sinä päivänä, jona koulutusohjelman toteuttaminen on määrä aloittaa. Saman artiklan 4 kohdan mukaan tuen loppuosan maksupyynnöön on liitettävä yksityiskohtainen selvitys kyseisen koulutusohjelman sisällöstä, tuloksista sekä rahoitusnäkökohdista, ja asianomaisten jäsenvaltioiden on vahvistettava, että maksupyynnöissä olevat tiedot ovat paikkansapitäviä ja perustuvat tositteisiin.

- 4 Asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos ESR:n tukea ei ole käytetty hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti, komissio voi keskeyttää tuen maksamisen, pienentää sen määrää taikka peruuttaa tuen varattuaan asianomaiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden tulla kuulluksi. Tämän artiklan 2 kohdassa säädetään, että maksetut summat, joita ei ole käytetty hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti, on palautettava.

- 5 Euroopan sosiaalirahaston hoidosta 22 päivänä joulukuuta 1983 tehdyn komission päätöksen 83/673/ETY (EYVL L 377, s. 1; jäljempänä päätös 83/673/ETY) 6 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että jäsenvaltioiden maksupyynnöt on toimitettava komissiolle kymmenen kuukauden kuluessa toiminnan päättymisestä. Tukea ei makseta, jos tukihakemus jätetään tämän määräajan jälkeen.

- 6 Saman päätöksen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle viipymättä, jos sellaisen toiminnan, johon on myönnetty tukea, hoitoa tutkitaan oletettujen epäkohtien vuoksi.

Riidan perustana olevat tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

- 7 Kantaja on liikeyritys, jonka pääasiallinen toimiala on ammatillisten kurssien ja teknisten erikoistumiskurssien järjestäminen.
- 8 Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (ESR:ää koskevia asioita käsittelevä virasto; jäljempänä DAFSE) jätti ESR:n yksiköille vuonna 1988 useita varainhoitovuotta 1989 koskevia, kantajan hyväksi tehtyjä hakemuksia, joilla haettiin tukea erilaisille ammatillisille koulutushankkeille.
- 9 Ensimmäinen suunnitelma, jolle tukea haettiin, kirjattiin asianumerolle 890583 P1 (jäljempänä ensimmäinen hanke), ja asia T-180/96 koskee sitä. Toinen suunnitelma kirjattiin asianumerolle 890588 P1 (jäljempänä toinen hanke) ja siitä on kyse asiassa T-181/96.
- 10 Ensimmäisen hankkeen yhteydessä haettiin tukea lasikuidulla vahvistettuun polyesteriin erikoistuneiden teknikkojen, sähköautomaattilaiteteknikkojen sekä markkinointi- ja mainosteknikkojen koulutusohjelman toteuttamiseksi; tähän koulutusohjelmaan piti alun perin osallistua 30 henkilöä. Tukihakemuksessa haettiin 9 592 058:aa Portugalin escudoa (PTE). DAFSE:n pyynnöstä osallistujien lukumäärää vähennettiin 23:een.

- 11 Ensimmäinen hanke hyväksyttiin näin muutettuna ”liitteessä olevan ilmoituksen mukaisesti” komission päätöksellä, joka annettiin kantajalle tiedoksi DAFSE:n 10.4.1989 päivätyllä kirjeellä (nro 8149). Päätöksessä vahvistettiin ESR:n tuen määräksi 7 468 207 PTE. Portugalin hallitus puolestaan sitoutui rahoittamaan kyseistä suunnitelmaa 6 110 351 PTE:lla Orçamento da Segurança Social/Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social (sosiaaliturvabudjetti / sosiaaliturvan taloushallintoa koskeva instituutti; jäljempänä OSS/IGFSS) -nimisen elimen välityksellä.
- 12 Kantaja sai asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti elokuussa 1989 ennakkona 50 % ESR:n myöntämän tuen sekä OSS/IGFSS:n myöntämän tuen määristä, eli vastaavasti 3 734 103 PTE ja 3 055 175 PTE.
- 13 Toisen hankkeen yhteydessä haettiin tukea kauppa- ja mainosteknikkojen sekä mainosala- ja graafisen alan teknikkojen kahden koulutusohjelman toteuttamiseksi; näihin ohjelmiin piti alun perin osallistua 22 henkilöä. Tukihakemuksessa haettiin 8 627 355 PTE:aa. DAFSE:n pyynnöstä osallistujien lukumäärää vähennettiin 17:ään.
- 14 Toinen hanke hyväksyttiin näin muutettuna ”liitteessä olevan ilmoituksen mukaisesti” komission päätöksellä, joka annettiin kantajalle tiedoksi DAFSE:n 10.4.1989 päivätyllä kirjeellä (nro 8154). Päätöksessä vahvistettiin ESR:n tuen määräksi 6 890 635 PTE. Portugalin hallitus puolestaan sitoutui rahoittamaan edellä mainittua suunnitelmaa 5 637 792 PTE:lla OSS/IGFSS:n välityksellä.
- 15 Kantaja sai asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti elokuussa 1989 ennakkona 50 prosenttia ESR:n myöntämän tuen sekä OSS/IGFSS:n myöntämän tuen määristä, eli vastaavasti 3 445 317 PTE ja 2 818 896 PTE.

- 16 Näiden kahden hankkeen mukaiset koulutusohjelmat toteutettiin vuoden 1989 heinäkuun ja joulukuun välisenä aikana.
- 17 Toteutettuaan koulutusohjelmat, joiden kokonaiskustannukset jäivät alhaisemmiksi kuin suunnitelmissa oli ilmoitettu, kantaja esitti kummankin hankkeen osalta tuen loppuosan maksupyynnön DAFSE:lle. Kantaja pyysi, että sille maksettaisiin ensimmäisen hankkeen osalta 3 337 539 PTE ja toisen hankkeen osalta 3 286 799 PTE.
- 18 Maksupyynnöistä ilmenee, että ensimmäiseen hankkeeseen kuuluvan koulutusohjelman suoritti loppuun 15 henkilöä ja toiseen hankkeeseen kuuluvan koulutusohjelman 12 henkilöä.
- 19 DAFSE ilmoitti näitä kumpaakin hanketta koskevassa, 11.4.1990 päivätyssä kirjeessään kantajalle, että se ”aikoi lykätä maksuunpanomääräysten antamista [— —] ja tehdä mahdollisia korjauksia tuen loppuosan osalta sellaisten rahoitustarkastusten jälkeen, jotka kohdistuisivat [kantajan] kyseisten hankkeiden yhteydessä toteuttamien koulutusohjelmien täytäntöönpanoon”.
- 20 Portugalin viranomaiset vahvistivat 30.10.1990 asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti, että kantajan näissä kahdessa hankkeessa esittämät tuen loppuosan maksupyynnöt olivat paikkansapitäviä ja perustuivat tositteisiin. Kirjeissä, joissa nämä maksupyynnöt annettiin komissiolle tiedoksi, DAFSE kuitenkin ilmoitti, että maksupyynnöissä olevien tietojen varmistaminen jäisi riippumaan myöhemmin tehtävästä rahoitustarkastuksesta.
- 21 DAFSE ilmoitti 25.1.1991 päivätyillä täysin samanlaisilla kirjeillä kantajalle, että Audite-nimisen tilintarkastustoimiston tehtäväksi oli annettu kyseisen kahden hankkeen osalta tarkastaa, että maksupyynnöt olivat paikkansapitäviä ja perustuivat tositteisiin.

- 22 DAFSE lähetti 28.1.1991 kantajalle kirjeen, jossa se täsmensi näitä kahta hanketta koskevan lopullisen päätöksensä riippuvan rahoitustarkastuksessa tehdyistä johtopäätöksistä.
- 23 Audite-yhtiö toimitti 20.2.1991 DAFSE:lle kaksi tilintarkastuskertomusta eli yhden kertomuksen kummankin hankkeen osalta.
- 24 Kantaja, DAFSE ja Audite-yhtiön edustajat pitivät tämän jälkeen 10.9.1991 kokouksen keskustellakseen näistä kahdesta hankkeesta.
- 25 DAFSE lähetti 11.9.1991 kantajalle kirjeen, jossa se ilmoitti tälle suoritettujen tilintarkastuksen johtopäätökset. DAFSE vaati kantajaa myös palauttamaan määrät, joita tilintarkastusyhtiö piti sellaisina, ettei niiden osalta voida myöntää tukea. Kantaja riitautti välittömästi tämän päätöksen Portugalin hallintotuomioistuimissa. Se ei sitä vastoin ilmoittanut DAFSE:lle erillisellä asiakirjalla niitä syitä, joiden perusteella se vastusti 11.9.1991 päivätyssä kirjessään ilmoitettuja tuen määrän pienennyksiä.
- 26 Tämän jälkeen DAFSE odotti kantajan 11.9.1991 päivätystä kirjeestä nostaman kanteen käsittelyn päättymistä aina 22.9.1995 saakka.
- 27 DAFSE ilmoitti 22.9.1995 päivätyssä kirjessään komissiolle vuonna 1991 tehdyn tilintarkastuksen tulokset ja esitti tämän johdosta uudelleen komissiolle tuen loppuosan maksupyynnöt, joita oli korjattu kyseisen tilintarkastuksen tulosten mukaisiksi.

- 28 DAFSE ilmoitti 6.3.1996 kantajalle, että komissio oli ratkaissut kantajan kaksi tuen loppuosan maksupyynnöä ja vahvistanut rahoitustarkastuksen tulokset, jotka oli ilmoitettu kantajalle jo 11.9.1991.
- 29 Kantaja pyysi 4.4.1996 DAFSE:lta jäljennöksen komission päätöksistä. Kantaja myös pyysi saada tutustua ESR:n hallinnolliseen asiakirjavihkoon. Kantajalle annettiin tilaisuus tutustua tähän asiakirjavihkoon 24.4.1996, ja kantaja totesi, että ainoat päätösluonteiset toimet olivat komission veloituslaskelmia, joissa todettiin ne määrät, jotka kantajan oli palautettava kyseisen kahden hankkeen osalta.
- 30 Kantaja nosti tämän johdosta yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa näistä toimista kanteet, jotka kirjattiin numeroin T-70/96 ja T-72/96. Komissio kuitenkin peruutti omasta aloitteestaan nämä veloituslaskelmat ja korvasi ne kahdella 14.8.1996 tehdyllä päätöksellä, joista näissä kanteissa on kyse. Tämän vuoksi toisen jaoston puheenjohtaja määräsi 12.11.1996 antamallaan määräyksellä asiat T-70/96 ja T-72/96 poistettavaksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rekisteristä ja velvoitti komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 31 Komissio teki 14.8.1996 ensimmäistä hanketta koskevan päätöksen C (96) 1185. DAFSE antoi tämän päätöksen tiedoksi kantajalle 20.9.1996.
- 32 Päätöksessä todetaan seuraavaa:

”[— —] sekä katsoo, että Portugalin hallitus on 30.10.1990 esittänyt komissiolle 3 337 532 PTE:n suuruisen tuen loppuosan maksupyynnön ja vahvistanut asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti, että pyynnöissä esitetyt tiedot ovat paikkansapitäviä ja perustuvat tositteisiin;

jäsenvaltio on sen jälkeen, kun se on havainnut erilaisia sääntöjenvastaisuuksia ESR:n rahoittamien hankkeiden täytäntöönpanossa, päättänyt komissiolle asiasta ilmoitettuaan tutkia uudelleen tietyn määrän hankkeita; tässä yhteydessä, sen jälkeen kun hankkeessa nro 890583 P1 esitetyn tuen loppuosan maksupyyntöä on tarkasteltu uudelleen hankkeen kirjanpitoa koskevan tarkastuksen perusteella, osaa Mediocursorin [— —] esittämistä menoista ei voida hyväksyä syistä, jotka esitetään jäsenvaltion 22.9.1995 lähettämässä kirjeessä nro 10992;

jäsenvaltio on ilmoittanut Mediocursorille [— —] tilintarkastajan tekemän tarkastuksen tulokset (11.9.1991 päivätty kirje nro 8739) eikä Mediocurso [— —] ole esittänyt huomautuksia;

Mediocurso on jättänyt käyttämättä 396 572 PTE komission hankkeelle nro 890583 P1 hyväksymän tuen kokonaismäärästä, joka oli 7 468 207 PTE [— —], ja tietyt Mediocursorin [— —] esittämät menot eivät täytä hyväksymispäätöksessä asetettuja ehtoja, joten tuen määrää on vielä pienennettävä 4 819 741 PTE ja ESR:n tuen määräksi on näin ollen vahvistettava 2 251 894 PTE syistä, jotka esitetään:

— tilintarkastajan tarkastuskertomuksessa ja

— 22.9.1995 päivätysssä DAFSE:n kirjeessä nro 10 992 ja sen liitteissä;

[— —],

on tehnyt seuraavan päätöksen:

1 artikla

ESR:stä Mediocursolle [— —] 22.3.1989 tehdyllä komission päätöksellä C (89) 0570 myönnetyn 7 468 207 PTE:n suuruisen tuen määrä pienennetään 2 251 894 PTE:aan.

2 artikla

Komissiolle on maksettava takaisin 1 482 209 PTE [— —].”

- 33 Komissio teki 14.8.1996 myös toista hanketta koskevan päätöksen C (96) 1186. Tämä päätös on olennaisilta osin täysin samanlainen kuin ensimmäistä hanketta koskeva päätös. DAFSE antoi tämän päätöksen tiedoksi kantajalle 20.9.1996.

- 34 Päätöksen määräysosa kuuluu seuraavasti:

”1 artikla

ESR:stä Mediocursolle [— —] 22.3.1989 tehdyllä komission päätöksellä C (89) 0570 myönnetyn 6 890 635 PTE:n suuruisen tuen määrä pienennetään 2 174 072 PTE:aan.

2 artikla

Komissiolle on maksettava takaisin 1 271 245 PTE [— —].”

- 35 Kantaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.10.1996 jättämällään kan-
teella vaatinut tätä tuomioistuinta kumoamaan ensimmäistä hanketta koskevan
14.8.1996 tehdyn komission päätöksen ja joka kirjattiin asiana T-180/96.
- 36 Kantaja on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 14.10.1996 jättämällään kan-
teella vaatinut tätä tuomioistuinta kumoamaan toista hanketta koskevan 14.8.1996
tehdyn komission päätöksen ja joka kirjattiin asiana T-181/96.
- 37 Asianosaisia kehoitettiin 24.3.1998 päivätyssä kirjjeessä esittämään huomautuksensa
asioiden T-180/96 ja T-181/96 yhdistämisestä. Asianosaiset ilmoittivat, etteivät ne
vastusta asioiden yhdistämistä. Asiat T-180/96 ja T-181/96 on siten yhdistettävä tätä
tuomiota varten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 50 artik-
lan mukaisesti.
- 38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (kolmas jaosto) päätti esittelevän tuomarin
kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvit-
tämistoimia. Se päätti kuitenkin prosessinjohtotoimena kehottaa asianosaisia vas-
taamaan tiettyihin kysymyksiin kirjallisesti. Asianosaiset vastasivat näihin kysy-
myksiin.
- 39 Asianosaisten suulliset lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomiois-
tuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 11.6.1998 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

Asia T-180/96

40 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa esittämään komission hallinnollisen asiakirjavihkon ja DAFSE:n asiakirjavihkon, jotta ne liitetään asiakirja-aineistoon;

— kumoaa 14.8.1996 tehdyn komission päätöksen C (96) 1185 ja

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

41 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asia T-181/96

42 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa esittämään komission hallinnollisen asiakirjavihkon ja DAFSE:n asiakirjavihkon, jotta ne liitetään asiakirja-aineistoon;

— kumoaa 14.8.1996 tehdyn komission päätöksen C (96) 1186 ja

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

43 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Pääasia

44 Kantaja esittää kummassakin asiassa viisi kanneperustetta:

— ensimmäinen kanneperuste koskee kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista;

— toinen kanneperuste koskee sitä, ettei hankkeessa ole toimittu kohtuullisessa ajassa;

— kolmas kanneperuste koskee asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan rikkomista, sillä Portugalin valtiolle ei kantajan mukaan ole annettu tilaisuutta esittää huomautuksiaan ennen kanteen kohteena olevien päätösten tekemistä;

— neljäs kanneperuste koskee oikeusvarmuuden periaatteen ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista, sillä kanteen kohteena olevat päätökset ovat kantajan mukaan ristiriidassa tuen loppuosan maksupyynnöissä ilmoitettujen tietojen aiemman vahvistamisen kanssa;

—viides kanneperuste koskee perusteluvollisuuden ja tiettyjen yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamista sekä tiettyjä tosiseikkojen arvioinnissa tapahtuneita virheitä.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee kantajan puolustautumisoikeuksien loukkaamista

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 45 Kantaja katsoo ensinnäkin, ettei komissio ole antanut sille tilaisuutta esittää huomautuksiaan kyseisten rahoitustukien määrän pienentämisistä. Puolustautumisoikeuksien kunnioittaminen missä tahansa menettelyssä, jonka päätteeksi voidaan tehdä asianomaiselle vastainen toimi, on kantajan mukaan kuitenkin yhteisön oikeuden perustavanlaatuinen periaate (asia T-450/93, Lisrestal ym. v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio 6.12.1994, Kok. 1994, s. II-1177, 42 kohta). Tällä periaatteella on kantajan mukaan erityinen merkitys nyt kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kanteen kohteena olevilla päätöksillä pienennetään alun perin myönnetyn rahoitustuen määrää (asia C-189/90, Cipeke v. komissio, tuomio 4.6.1992, Kok. 1992, s. I-3573, 16—18 kohta).
- 46 Kantaja huomauttaa, että asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaan komissiolla on valta keskeyttää ESR:n tuen maksaminen, pienentää sen määrää taikka peruuttaa tuki. Kantajan mukaan komission olisi tämän vuoksi pitänyt itse järjestää kantajan kuuleminen ennen kanteen kohteena olevien päätösten tekemistä.
- 47 Kantaja myöntää, että sen kuuleminen oli mahdollista jonkin DAFSE:n kaltaisen toisen yksikön toimesta ennen kuin komissio otti alustavan kannan asiaan. Tällaisen etukäteen tapahtuvan kuulemisen hyödyllisyys voitaisiin kuitenkin taata vain, jos kuulemisessa esiin tulleet seikat saatettaisiin komission tietoon, mitä ei ole tässä tapauksessa tehty.

48 Komissio korostaa, että koska kantajalla oli vuonna 1991 ollut tilaisuus esittää huomautuksensa kirjallisesti sekä sen jälkeen, kun DAFSE oli toimittanut sille rahoitustarkastuksen tulokset, että useissa DAFSE:n kanssa pidetyissä kokouksissa, on katsottava, että sille oli annettu tilaisuus ilmaista tehokkaasti kantansa suunnitelluista tuen pienennyksistä edellä mainitussa asiassa Lisrestal ym. vastaan komissio annetun tuomion mukaisesti (49 kohta).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

49 Vakiintuncen oikeuskäytännön mukaan ESR:n tuensaajan puolustautumisoikeuksia on kunnioitettava, kun komissio pienentää tällaisen tuen määrää (ks. mm. asia C-32/95 P, komissio v. Lisrestal ym., tuomio 24.10.1996, Kok. 1996, s. I-5373, 21—44 kohta).

50 On lisäksi korostettava, että edellä mainitussa asiassa Lisrestal ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa (49 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio, joka yksin on ESR:n tuensaajaan nähden oikeudellisessa vastuussa kyseisen tuen määrän pienentämisestä koskevista päätöksistä, ei voi tehdä tällaista päätöstä antamatta tuensaajalle etukäteen tilaisuutta esittää tehokkaasti mielipidettään aiotusta pienentämisestä tai varmistamatta, että tuensaajalle on annettu tällainen tilaisuus; yhteisöjen tuomioistuin ei edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Lisrestal ym. 24.10.1996 antamassaan tuomiossa muuttanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ratkaisua tältä osin.

51 Kantaja on sekä vaatimuksissaan että niissä vastauksissa, jotka se antoi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen sille kirjallisesti esittämään kysymykseen, myöntänyt, että DAFSE kuuli sitä ennen 11.9.1991 päivätyyn kirjeen laatimista. Tässä kirjeessä DAFSE ei ole ottanut huomioon kaikkia niitä huomautuksia, jotka kantaja esitti DAFSE:n suunnittelemista tuen määrän pienennyksistä.

- 52 On kuitenkin todettava, että kantaja ei ole nimenomaisesti esittänyt huomautuksia tästä kirjeestä, kuten kanteen kohteena olevissa päätöksissä perustellusti täsmennetään. Kantaja on nimittäin tyytynyt tekemään tästä kirjeestä valituksen Portugalin hallintotuomioistuimille. Kantajan olisi tässä asiassa kuitenkin pitänyt esittää myös nimenomaisesti tällaisia huomautuksia, jotta DAFSE olisi voinut välittää ne komissiolle. Kantaja ei näin ollen voi vedota siihen, ettei hänen mahdollisesti esittämiään huomautuksia ole välitetty komissiolle, koska niiden välittämättä jääminen johtuu kantajan omasta laiminlyönnistä.
- 53 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajalle on näin ollen annettu edellä mainitussa asiassa Lisrestal ym. vastaan komissio annetussa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomiossa tarkoitettu tilaisuus esittää ”tehokkaasti” kantansa seikoista, joita on käytetty kantajaa vastaan.
- 54 Edellä esitettyjen syiden johdosta ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Toinen kanneperuste, joka koskee sitä, että tapauksessa ei ole toimittu kohtuullisessa ajassa

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 55 Kantaja katsoo, että asetus N:o 2950/83 ja päätös N:o 83/673/ETY ovat puutteellisia, koska niissä ei säädetä määräajasta, jossa komission on tehtävä päätös ESR:n tuen loppuosan maksupyynnöstä. Kantajan mukaan ei voida lähteä siitä, että yhteisön lainsäätäjä sallisi tällaisten päätösten lykkäämisen loputtomasti. Kantaja korostaa, että yhteisöjen tuomioistuin on tämän tyyppisten ongelmien ratkaisemiseksi vahvistanut ”kohtuullisen ajan” arviointiperusteet (asia 59/70, Alankomaat v. komissio, tuomio 6.7.1971, Kok. 1971, s. 639 ja asia 120/73, Lorenz, tuomio 11.12.1973, Kok. 1973, s. 1471).

- 56 Kantaja päättelee, että koska sovellettavassa lainsäädännössä ja tosiseikastossa ei ole mitään sellaisia tekijöitä, joista ilmenisi, että kyseiset hankkeet olivat erityisen vaikeita, komissio on loukannut luottamuksensuojan periaatetta, koska se teki päätöksensä vasta seitsemän vuoden pituisen ajan kuluttua.
- 57 Lopuksi kantaja toteaa, ettei sillä ole merkitystä, että sille on ilmoitettu niistä epäilyistä, joita DAFSE:lla oli tiettyjen menojen tukikelpoisuudesta. Oikeusvarmuuden periaatteella pyritään kantajan mukaan nimittäin juuri estämään epävarman tilanteen jatkuminen.
- 58 Komissio korostaa ensinnäkin, ettei asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädetään mistään määräajasta, joka rajoittaisi sen oikeutta pienentää ESR:n tuen määrää. Komissio katsoo tämän kuvastavan sitä, että lainsäätävä ei ole halunnut asettaa sääntöjenvastaisuuksia koskevien olettamusten vuoksi tehtävien tuen määrien pienennysten edellytykseksi määräaikojen noudattamista. Kantaja ei näin ollen voinut perustellusti odottaa, ettei tuen määrän pienennyksestä tehtäisi päätöstä.
- 59 Toiseksi komissio korostaa, että asiassa T-73/95, Oliveira vastaan komissio, 19.3.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. II-381, 45—47 kohta) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmensi, että kuluneen ajan kohtuullisuus riippuu toteutettavista toimenpiteistä sekä kullekin tapaukselle tyypillisistä satunnaisista tekijöistä.
- 60 Lopuksi komissio katsoo, ettei riidanalaista ajanjaksoa voida tässä tapauksessa pitää liian pitkänä, koska kantajalle ilmoitettiin melko aikaisessa vaiheessa rahoitustarjauksen tulokset. Lisäksi kantaja tiesi, että tiettyjä menoja pidettiin sellaisina, ettei niihin voitu myöntää tukea.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 61 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan hallinnollisen menettelyn keston kohtuullisuutta on arvioitava kunkin asian erityispiirteet huomioon ottaen, ja arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa asiayhteys, eri menettelyvaiheet, asian vaikeus sekä asian merkitys eri osapuolille (yhdistetyt asiat T-213/95 ja T-18/96, SCK ja FNK v. komissio, tuomio 22.10.1997, Kok. 1997, s. II-1739, 57 kohta ja em. asia Oliveira v. komissio, tuomion 45 kohta).
- 62 Juuri tältä kannalta onkin arvioitava sen ajan kohtuullisuutta, joka on kulunut sillä välin, kun kantaja esitti tuen loppuosan maksupyynnön joulukuussa 1989 ja kanteen kohteena olevat päätökset tehtiin 14.8.1996.
- 63 DAFSE suoritti vuoden 1989 joulukuun ja vuoden 1991 syyskuun välillä yhteistyössä Audite-yhtiön kanssa rahoitustarkastuksen, jolla pyrittiin varmistamaan, että kantajalle aiheutuneet menot olivat paikkansapitäviä ja perustuivat tositteisiin.
- 64 Vuoden 1991 syyskuun ja 22.9.1995 välisen ajan — jälkimmäisenä ajankohtana tarkastuksen tulokset ilmoitettiin komissiolle — DAFSE odotti ymmärrettävistä syistä, että Portugalin hallintotuomioistuimet ratkaisivat kantajan itsensä 11.9.1991 päivitystä kirjeestä tekemän valituksen.
- 65 Tämän jälkeen DAFSE ilmoitti kantajalle 6.3.1996 päivityllä kirjeellä, että komissio on tehnyt päätöksensä kantajan esittämistä tuen loppuosan maksupyynnöistä.

- 66 Asiassa T-85/94 (122), komissio vastaan Branco, 13.12.1995 annetun tuomion (Kok. 1995, s. II-2993) johdosta komissio peruutti nämä päätökset ja korvasi ne kanteen kohteena olevilla päätöksillä, joissa yksityiskohtaisesti mainitaan syyt, joiden takia ESR:n tukien määriä oli päätetty pienentää.
- 67 Tästä tapahtumien kulusta ilmenee, että kaikki kanteen kohteena olevien päätösten tekemistä edeltävät menettelyvaiheet oli viety päätökseen kohtuullisessa ajassa niihin seikkoihin nähden, jotka ESR:n hoidosta vastaavat kansalliset yksiköt ja yhteisön yksiköt saattoivat perustellusti ottaa huomioon tuen loppuosan maksupyyntöjä tarkastellessaan.
- 68 Toinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohta on rikottu, koska Portugalin hallitukselle ei ole annettu tilaisuutta esittää huomautuksiaan ennen kanteen kohteena olevien päätösten tekemistä

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 69 Kantaja korostaa, että komissio voi asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan nojalla keskeyttää tuen maksamisen, pienentää tuen määrää tai peruuttaa tuen varattuaan kyseiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa.
- 70 Kantaja katsoo tässä tapauksessa, että komissio teki riidanalaiset päätöksensä antamatta Portugalin viranomaisille tilaisuutta esittää huomautuksiaan päätösten sisällystä, mikä kantajan mukaan merkitsee olennaisten menettelymääräysten rikkomista (asia C-304/89, Oliveira v. komissio, tuomio 7.5.1991, Kok. 1995, s. I-2283).

71 Komissio katsoo, että kanteen kohteena olevissa päätöksissä vahvistetaan DAFSE:n tekemät tuen määrän pienennystä koskevat ehdotukset. Näin ollen asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua menettelyä on katsottava noudatettuna.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

72 Kolmannella kanneperusteellaan kantaja lähinnä moittii komissiota siitä, ettei tämä ole antanut DAFSE:lle tilaisuutta esittää uudelleen huomautuksiaan komission suunnittelemista tuen määrän pienennyksistä.

73 Asiassa C-200/89, FUNOC vastaan komissio, 11.10.1990 annetusta tuomiosta (Kok. 1990, s. 3669, 17 kohta) kuitenkin ilmenee, että silloin, kun komissio ja kansalliset viranomaiset, jotka ovat esittäneet huomautuksensa ennen lopullisen päätöksen tekemistä, ovat olleet kirjeenvaihdossa ennen nyt tarkasteltavien kaltaisten päätösten tekemistä, jäsenvaltion kuulemista koskevan velvoitteen on katsottava täyttyneen.

74 Lisäksi on selvää, että DAFSE, joka edustaa Portugalin valtiota ESR:n hoidossa, toimitti komissiolle kyseisiä hankkeita koskevan arvionsa 22.9.1995 päivätyssä kirjeessä.

75 Lisäksi kanteen kohteena olevien päätösten perusteluista ilmenee, että komission näissä päätöksissä omaksumat kannat merkitsevät vain DAFSE:n tekemien tuen määrän pienennystä koskevien ehdotusten vahvistamista.

- 76 Jäsenvaltion kuulemista koskevan veloitteen on näin ollen katsottavan tulleen täytetyksi pelkästään sillä, että kyseinen jäsenvaltio ilmoitti tuen määrän pienennystä koskevat ehdotuksensa ennen kuin lopulliset päätökset tehtiin 14.8.1996.
- 77 Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Neljäs kanneperuste, joka koskee sitä, että oikeusvarmuuden periaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta on loukattu, koska kanteen kohteena olevat päätökset ovat ristiriidassa tuen loppuosan maksupyynnöissä ilmoitettujen tietojen aiemmin tehdyn vahvistamisen kanssa

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 78 Kantaja korostaa, että Portugalin viranomaiset ovat asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti vahvistaneet, että tuen loppuosan maksupyynnöissä olevat tiedot ovat paikkansapitäviä ja perustuvat tositteisiin. Kantaja toteaa, että kanteen kohteena olevat päätökset ovat ristiriidassa tämän vahvistamisen kanssa siltä osin kuin päätöksissä asetetaan epäilyksen alaiseksi tiettyjen menojen tosiasiallisuus ja aiemmin hyväksytty kirjanpidollinen luokittelu.
- 79 Se, että samaan asiaan otetaan peräkkäin erilainen kanta, merkitsee kantajan mukaan oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden loukkaamista. Tietojen vahvistaminen on kantajan mukaan toimenpide, jolla lopullisesti määritellään kantajan oikeudellinen asema. Vahvistaminen ei kantajan mukaan tosin estä komissiota peruuttamasta alun perin myönnettyä tukea tai pienentämästä sen määrää, kunhan komissio ei kuitenkaan kiistä sitä, että kyseiset menot ovat tosiaankin aiheutuneet, eikä riitautu niiden kirjanpidollista luokittelua.

- 80 Kantaja huomauttaa, että komissio on vasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käydyssä oikeudenkäynnissä väittänyt, että Portugalin viranomaisten suorittama vahvistaminen oli ehdollinen, vaikka kanteen kohteena olevissa päätöksissä ei ollut mitään mainintaa tästä. Sovellettavassa lainsäädännössä ei kantajan mukaan myöskään säädetä mahdollisuudesta suorittaa tällaista ehdollista vahvistamista.
- 81 Kantaja katsoo, että kansallisilla viranomaisilla, joille on esitetty tuen loppuosan maksupyynnö, on vain kaksi mahdollisuutta: vahvistaa tai olla vahvistamatta. Koska asetuksessa N:o 2950/83 säädetään määräaika vahvistamiselle, Portugalin viranomaiset eivät voineet tehdä ”ehdollista” vahvistamista ja kiertää näin tätä pakottavaa määräaikaa.
- 82 Komissio puolestaan korostaa, että Portugalin viranomaiset ovat juuri kantajan etujen suojelemiseksi ja päätöksen 83/673/ETY 6 artiklan 1 kohdassa määrätyn kymmenen kuukauden määräajan noudattamiseksi vahvistaneet kyseiset maksupyynnot täsmentäen samalla, että lopullinen päätös riippuu myöhemmin tehtävästä rahoitustarkastuksesta.
- 83 Komissio korostaa lisäksi, että asetuksen N:o 2950/83 7 artiklan mukaan tuen loppuosan maksupyynnot voidaan tarkastaa myöhemmin jäsenvaltioiden tekemistä tarkastuksista huolimatta. Lisäksi oikeuskäytännön mukaan juuri komissio on vastuussa ESR:n rahoitustuen määrän pienentämisestä riippumatta siitä, onko kyseinen kansallinen viranomainen ehdottanut pienennystä (em. asia komissio v. Branco, tuomion 23 ja 24 kohta).

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 84 Aluksi on muistettava, että 30.10.1990 tehdyn tietojen vahvistamisen jälkeen DAFSE ilmoitti 25. ja 28.1.1991 päivätyillä kirjeillä kantajalle, että Audite-yhtiön tehtäväksi

oli annettu sen tarkastaminen, että toteutuneet menot olivat paikkansapitäviä ja perustuivat tositteisiin, ja että DAFSE ratkaisi asian lopullisesti vasta rahoitustarkastuksessa tehtyjen johtopäätöksiä perusteella. Kantajalle on siis pikaisesti ilmoitettu siitä, että aiheutuneiksi väitettyjen menojen tukikelpoisuutta epäiltiin vakavasti.

- 85 Tämän jälkeen on määriteltävä, missä määrin se, että kansalliset viranomaiset ovat vahvistaneet tietyt menot, merkitsee tältä osin kyseisten viranomaisten lopullista kannanottoa tuensaajaan nähden, ja sitooko tällainen kannanotto komissiota.
- 86 Jäsenvaltion antama vahvistus ei kuitenkaan vapauta jäsenvaltiota muista sovellettavassa yhteisön lainsäädännössä asetetuista velvoitteista. Niinpä jäsenvaltion on päätöksen 83/516/ETY 2 artiklan 2 kohdan mukaisesti edelleen taattava ESR:n toimenpiteiden moitteeton toteuttaminen. Lisäksi päätöksen 83/673/ETY 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on ilmoitettava komissiolle viipymättä, jos sellaisen toiminnan, johon on myönnetty tukea, hoitoa tutkitaan epäkohtien vuoksi.
- 87 Koska näiden velvoitteiden noudattamiselle ole asetettu mitään määräaikoja, ne sitovat kansallisia viranomaisia niin kauan, kun komissio ei ole tehnyt lopullista päätöstä tuen loppuosasta.
- 88 Asetuksen N:o 2950/83 6 ja 7 artiklasta, joissa säädetään menettelystä, jota on noudatettava, kun komissio toteaa, ettei tuen myöntämisen yhteydessä asetettuja ehtoja ole noudatettu, tai kun komissio haluaa tehdä tiettyjä tarkastuksia tuen loppuosan maksupyynnön esittämisen jälkeen, ilmenee lisäksi, että jäsenvaltiota on pidettävä komission ensisijaisena keskustelukumppanina ESR:n hoitoa koskevilla asioilla.

- 89 Tämän vuoksi on katsottava, että tietyt velvoitteet, erityisesti velvoite ilmoittaa kaikki ESR:n hoidossa esiintyneet epäkohdat, sitovat jäsenvaltiota senkin jälkeen kun se on vahvistanut, että tiedot ovat paikkansapitäviä ja perustuvat tositteisiin, mistä säädetään asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdassa. Kantajan oikeudellista asemaa ei siis ollut lopullisesti määritelty sille aiheutuneiden menojen vahvistamisella.
- 90 Lisäksi oikeuskäytännöstä ilmenee, että komissiolla on yksinomainen vastuu tuen määrän pienentämispäätöksestä riippumatta siitä, onko asianomainen kansallinen viranomainen tehnyt tämän suuntaisen ehdotuksen (em. asia Lisrestal ym. v. komissio, tuomion 29 kohta ja em. asia komissio v. Branco, tuomion 23 ja 24 kohta). Asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua vahvistamisella ei voi olla merkitystä komission yksinomaisen toimivallan käytön kannalta. Komissiolla nimitäin on täysi vapaus pienentää yhteisön myöntämän tuen määrää, vaikka jäsenvaltio onkin vahvistanut kaikkien tuen loppuosan maksupyynnön tueksi esitettyjen tietojen olevan paikkansapitäviä ja perustuvan tositteisiin, edellyttäen, että komissio perustelee riittävästi pienentämispäätöstään poiketessaan kansallisten viranomaisten tekemän ehdotuksen sisällöstä.
- 91 Näin ollen ei siis voida hyväksyä kantajan väitettä, jonka mukaan komission toimivaltaa oli tässä tapauksessa rajattu siltä osin kuin kyse oli siitä, minkälaisista tuen määrän pienennyksistä tai tuen peruutuksista komissiolla oli oikeus päättää sen jälkeen, kun oli vahvistettu, että aiheutuneet menot ovat paikkansapitäviä ja perustuvat tositteisiin.
- 92 Ottaen huomioon kansallisilla viranomaisilla päätöksen 83/516/ETY 2 artiklan 2 kohdan nojalla oleva velvollisuus taata ESR:n toimenpiteiden moitteeton toteuttaminen ja päätöksen 83/673/ETY 7 artiklassa määrätty kyseisten viranomaisten velvollisuus ilmoittaa komissiolle kaikki epäkohtia koskevat epäilyt, asetuksen N:o 2950/83 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua vahvistamista on pidettävä toimenpiteenä, jonka kansalliset viranomaiset suorittavat kaikin varauksin. Jos tulkinta ei olisi tällainen, vaarannettaisiin kansallisilla viranomaisilla olevan, ESR:n hoidossa todettujen epäkohtien ilmoittamisvelvollisuuden tehokas vaikutus. Vahvistamisella

ei siis ole vaikutusta muihin toimivaltuuksiin, joita kansallisten viranomaisten ja komission on voitava edelleenkin käyttää taatakseen ERS:n tukien hyvä hoito.

- 93 Edellä esitetyistä huomioista seuraa, että DAFSE on asianmukaisesti täyttänyt velvollisuutensa valvoa ESR:n myöntämien tukien hoitoa, kun se vaati Audite-yhtiötä suorittamaan kantajalle aiheutuneita menoja koskevan tarkastuksen sen jälkeen, kun se itse oli vahvistanut näiden menojen olevan paikkansapitäviä ja perustuvan tosittisiin.
- 94 Neljäs kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Viides kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden ja tiettyjen yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamista sekä tiettyjä tosiseikkojen arvioinnissa tapahtuneita virheitä

Viidennen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 95 Kantaja muistuttaa, että kanteen kohteena olevat kaksi päätöstä perustuvat toisaalta Audite-yhtiön kummastakin hankkeesta laatimaan kertomukseen ja toisaalta DAFSE:n 22.9.1995 päivättyyn kirjeeseen.

- 96 Kantaja toteaa kuitenkin, ettei se tiedä, mihin kertomukseen komissio tarkkaan ottaen viittaa kummankin hankkeen osalta. Audite-yhtiö on kantajan mukaan suorittanut useita tarkastuksia kantajan toimitiloissa ja laatinut useita kertomuksia, jotka sisältävät toisinaan ristiriitaisia johtopäätöksiä. Audite-yhtiö on kantajan mukaan lisäksi myöhemmin muuttanut jokaista laatimaansa kertomusta. Kantaja korostaa myös, että ne määrät, jotka komissio vaatii kahdessa kanteen kohteena olevssa päätöksessä maksettavaksi takaisin, eivät vastaa Audite-yhtiön kertomuksissa mainittuja määriä.
- 97 Lopuksi kantaja korostaa, että vaikka yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on hyväksytty periaate, jonka mukaan perustelut voidaan esittää tekemällä viittauksia, oikeuskäytännössä edellytetään, että näin perustelussa päätöksessä viitataan riittävän selvästi siihen asiakirjaan, josta selitys löytyy (em. asia komissio v. Branco, tuomion 27 kohta). Tässä tapauksessa tilintarkastuskertomuksiin tehdyt viittaukset eivät kuitenkaan täytä tätä edellytystä, koska näitä kertomuksia ei ollut riittävästi yksilöity tai koska niiden sisältöä ei ollut etukäteen annettu kantajalle tiedoksi. Kanteen kohteena olevat päätökset ovat kantajan mukaan näin ollen perustamissopimuksen 190 artiklan vastaisia.
- 98 Komissio katsoo, että kanteen kohteena olevissa päätöksissä mainittiin selvästi, mitkä tarkkaan ottaen olivat ne asiakirjat, joihin päätökset perustuivat.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 99 Aluksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyissä perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimieliimen tekemän toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt, ja että yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta (asia C-22/94, Irish Farmers Association ym., tuomio 15.4.1997, Kok. 1994, s. I-1809, 39 kohta ja asia T-81/95, Interhotel v. komissio, tuomio 14.7.1997, Kok. 1997, s. II-1265, 72 kohta). Tämän velvollisuuden laajuus riippuu kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteesta ja siitä asiayhteydestä, jossa se on tehty.

- 100 Toisaalta asiassa T-85/94, Branco vastaan komissio, 12.1.1995 annetun tuomion (Kok. 1995, s. II-45, 36 kohta) mukaan tutkittavana olevan kaltaisessa tapauksessa, jossa komissio ainoastaan vahvistaa jäsenvaltion ehdotuksen pienentää alun perin myönnetyn tuen määrää, komission päätöstä voidaan pitää perustamissopimuksen 190 artiklassa tarkoitettulla tavalla asianmukaisesti perusteltuna, kun tuen määrän pienentämiseen oikeuttavat perusteet ilmenevät selvästi päätöksestä itsestään tai kun ne eivät ilmene päätöksestä, siinä viitataan riittävän selvästi asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen päätökseen, säädökseen tai muuhun toimeen, jossa kansalliset viranomaiset selvästi esittävät perusteet tuen määrän pienentämiselle.
- 101 Kantajan väitteitä ja niiden perusteluja on tarkasteltava näiden periaatteiden valossa.
- 102 Aluksi on kuitenkin todettava, että kantajan väite, jonka mukaan kummankin hankkeen osalta olisi olemassa useita keskenään ristiriitaisia tilintarkastuskertomuksia, ei ole perusteltu. Audite-yhtiön on nimittäin laatinut kummastakin hankkeesta vain yhden kertomuksen. Nämä kaksi kertomusta, jotka on kummassakin asiassa liitetty vastineeseen, kirjattiin saapuneeksi DAFSE:en 20.2.1991.
- 103 Näissä kahdessa tilintarkastuskertomuksessa ja kanteen kohteena olevissa päätöksissä mainittujen määrien väliset erot puolestaan johtuvat niistä muutoksista, joita tosin tehtiin sen jälkeen, kun kertomukset oli jätetty DAFSE:lle mutta kuitenkin ennen kuin kantajalle annettiin 11.9.1991 tiedoksi lopulliset tulokset DAFSE:n teettämästä tarkastuksesta, johon kantaja sitä paitsi osallistui kiinteästi.
- 104 Kantaja on lisäksi myöntänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin antamissaan kirjallisissa vastauksissa sekä istunnossa, että Audite-yhtiön laatimien tilintarkastuskertomusten olennainen sisältö on annettu sille tiedoksi 11.9.1991 päivättyssä kirjeessä, vaikkei kirjeen yhteydessä toimitettu jäljennöksiä kertomuksista.

- 105 Kantajalle on siis annettu tilaisuus tutustua niihin perusteluihin, joihin komissio viittaa kanteen kohteena olevissa päätöksissä, varsinkin kun komission päätöksissä viitattiin myös DAFSE:n 22.9.1995 päivättyyn kirjeeseen, jossa myös selvitettiin yksityiskohtaisesti ne syyt, joiden vuoksi riidanalaiset tuen määrän pienennykset tehtiin.
- 106 Edellä esitetystä seuraa, että jollei kirjanpidon yksittäisten kohtien tarkastelusta, joka suoritetaan jäljempänä tämän kanneperusteen kolmannen osan tarkastelun yhteydessä, muuta johdu, kanteen kohteena olevista päätöksistä ilmenee selvästi ja yksiselitteisesti komission käyttämä yleinen päättelytapa, siltä osin kuin näissä päätöksissä kokonaisvaltaisesti viitataan selvästi yksilöityihin DAFSE:n asiakirjoihin.
- 107 Tämä viidennen kanneperusteen ensimmäinen osa on näin ollen hylättävä.

Viidennen kanneperusteen toinen osa, joka koskee luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden loukkaamista

— Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

- 108 Kantaja korostaa, että kanteen kohteena olevat päätökset tosiasiallisesti perustuvat joko esitetyissä tositteissa oleviin epäselvyyksiin tai kyseisten menojen virheelliseen kirjanpidolliseen luokitteluun. Kantaja katsoo, että tällaiset varaukset tuen käytön suhteen olisi pitänyt saada tietää viimeistään tukihakemuksen hyväksymishetkellä ja että niitä ei voida asettaa jälkikäteen tuen loppuosan maksamishetkellä kuten tässä tapauksessa on tehty. Kantaja muistuttaa tältä osin, että asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi keskeyttää tuen maksun, pienentää sen määrää tai peruuttaa sen ainoastaan siinä tapauksessa, ettei tukea ole käytetty hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti.

- 109 Tämän vuoksi useat kanteen kohteena oleviin päätöksiin sisältyvät tuen peruuttamiset ovat kantajan mukaan luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden vastaisia, koska kyseiset peruutukset eivät perustu tuen myöntämishetkellä tiedossa olleisiin oikeussääntöihin (asia 170/86, Von Deetzen, tuomio 28.4.1988, Kok. 1988, s. 2355 ja asia 84/85, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 1.10.1987, Kok. 1987, s. 3765).
- 110 Komissio katsoo, ettei kantaja voi väittää, että oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita olisi loukattu. Tuensaajalle voi hyväksymispäätöksen nojalla nimittäin syntyä perusteltu luottamus vain siinä tapauksessa, että tuki on käytetty tällaisessa päätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti. Tässä tapauksessa kyseisiä tukia on komission mukaan kuitenkin vain osittain käytetty näiden ehtojen mukaisesti.
- 111 Komissio korostaa lisäksi, että 18.2.1988 päivätyssä *Diàrio da Republicassa* julkaisussa päätöksessä nro 6/88 määrätään seuraavaa:

”1. DAFSE hyväksyy kyseisissä hankkeissa aiheutuneita menoja koskeviksi tositteiksi vain laskuja ja kuitteja.

2. Edellisessä kohdassa mainituissa asiakirjoissa on oltava tarpeelliset perustelut ja ESR:n tuen loppuosan maksupyyntölomakkeen 14 kohdassa vahvistettuja nimikkeitä vastaavat luokittelut.”

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 112 Ottaen huomioon jäsenvaltiolle ja komissiolle annetut tarkastuksia ja valvontaa koskevat toimivaltuudet (ks. edellä 84—93 kohta), sekä jäsenvaltiolle että komissiolle

on voitava ilmoittaa kaikista niistä tilanteista, joissa tuensaaja on jättänyt noudattamatta yhteisön rahoitustuen myöntämisen yhteydessä asetettuja ehtoja, tapahtuipa noudattamatta jättäminen vilpillisesti tai ei.

- 113 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että tuen myöntämistä koskevien päätösten hyväksymisilmoituksissa, jotka kantaja on allekirjoittanut (näissä kahdessa asiassa esitettyjen kannekirjelmien liite 9, kohta 1. b), kantaja itse on sitoutunut noudattamaan sovellettavia kansallisia säännöksiä ja yhteisön säännöksiä.
- 114 Lisäksi on selvää, että sekä Portugalin oikeuden että yhteisön oikeuden mukaan julkisten varojen käytön edellytyksenä on varojen moitteeton hoito. Komissio on tämän johdosta viitannut kirjelmässään päätökseen nro 6/88 (ks. edellä 111 kohta), jossa juuri edellytetään, että tuensaaja toimittaa kyseisissä hankkeissa kertyneitä menoja koskevat tositteet ja ilmoittaa, mihin kirjanpidollisiin kohtiin ne kuuluvat.
- 115 Päinvastoin kuin kantaja väittää, ilmoitetut epäkohdat eivät siis perustu sellaiseen kriteeriin, jota ei olisi mainittu tuen myöntämisen yhteydessä asetetuissa ehdoissa, joiden noudattaminen oli kyseisten tukien maksamisen edellytyksenä. Lisäksi on todettava, että tuensaajalle aiheutuneiden menojen ”kohtuullisuutta” ja tuen ”hyvää hallinnointia” koskevien kriteerien soveltaminen kuuluu selvästi siihen tarkastukseen, joka jäsenvaltion on päätöksen 83/673/ETY 7 artiklan mukaan tehtävä, kun sillä on epäkohtia koskevia epäilyjä. Näiden kriteerien soveltaminen nimittäin merkitsee yksinomaan sen tarkastamista, että menot, joita tuensaajalle on väitetty aiheutuneen, todella vastaavat niitä suorituksia, joista ne ovat kertyneet.
- 116 Näistä syistä viidennen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

Viidennen kanneperusteen kolmas osa, joka lähinnä koskee niitä ilmeisiä arviointivirheitä, joita komissio on tehnyt päättäessään DAFSE:n 22.9.1995 päivätyyn kirjeen mukaisesti pienentää alun perin myönnetyn tuen määrää

— Alustavat toteamukset

- 117 Kummassakin asiassa esittämänsä viidennen kanneperusteen kolmannessa osassa kantaja väittää lähinnä, että komissio on tehnyt oikeudellisia virheitä ja tosiseikkojen arviointivirheitä hyväksyessään DAFSE:n 22.9.1995 päivätyyn kirjeen sisällön. Kantaja moittii komissiota lähinnä siitä, että tämä on pienentänyt alun perin myönnettyjen tukien määrää perustellen päätöstään virheellisesti niillä DAFSE:n toteamuksilla, joissa asetetaan kyseenalaiseksi se erilaisten menojen luokittelu, jonka kantaja on tehnyt tuen loppuosan maksupyynnöissään, ja/tai niiden todisteiden näyttöarvo, jotka kantaja on esittänyt perustellakseen näitä menoja.
- 118 Ennen kuin tarkastellaan kantajan näissä kahdessa asiassa tältä osin esittämiä väitteitä ja niiden perusteluja, on aluksi muistettava, että kuten edellä on jo korostettu, asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kun ESR:n tukea ei ole käytetty hyväksymispäätöksessä asetettujen ehtojen mukaisesti, komissio voi keskeyttää tuen maksun, pienentää sen määrää tai peruuttaa sen.
- 119 Lisäksi komissio voi keskeyttää ESR:n tuen maksu, pienentää tuen määrää tai peruuttaa sen ja näin tehdessään viitata johonkin kansalliseen sääntöön tai yhteisön sääntöön, jota sen mukaan ei ole noudatettu kyseisen hankkeen toteutuksessa. Tältä osin on muistettava, että hyväksymispäätösten hyväksymisasiakirjoissa kantaja on ilmoittanut, että tuet käytettäisiin sovellettavien kansallisten sääntöjen ja yhteisön sääntöjen mukaisesti (ks. edellä 113 kohta).

120 Lisäksi asetuksen N:o 2950/83 6 artiklan 1 kohdan soveltaminen voi edellyttää sitä, että komissio arvioi monitahoisia tosiseikkoja ja kirjanpidollisia tilanteita. Tällaista arviointia tehdessään komissiolla on näin ollen oltava laaja harkintavalta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on tätä kanneperusteen osaa tutkiessaan rajattava valvontansa tämän vuoksi koskemaan sen tarkastamista, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kyseisten seikkojen suhteen (ks. vastaavasti asia C-122/94, komissio v. neuvosto, tuomio 29.2.1996, Kok. 1996, s. I-881, 18 kohta ja yhdistetyt asiat T-39/92 ja T-40/92, CB ja Europay v. komissio, tuomio 23.2.1994, Kok. 1994, s. II-49, 109 kohta).

121 Kanteen kohteena olevat päätökset perustuvat nyt käsiteltävässä asiassa kokonaan DAFSE:n 11.9.1991 päivättyyn kirjeeseen, jossa toistetaan Audite-yhtiön laatimien tilintarkastuskertomusten olennainen osa, sekä 22.9.1995 päivättyyn kirjeeseen. Näin ollen on tarkastettava, onko komissio tehnyt ilmeisen arviointivirheen ottaessaan huomioon näiden DAFSE:n kirjeiden sisällön.

— Kantajan asiassa T-180/96 esittämien väitteiden ja niiden perusteluiden paikkansapitävyys

122 Opetusmateriaalin (alakohta 14.2.1) osalta kantaja väittää ensinnäkin, ettei se ymmärrä, miksi tuolien ja pöytien ostoon liittyviä menoja on pidetty sellaisina, ettei niihin voida myöntää tukea, päinvastoin kuin aiemmin oli käytäntönä.

123 Komissio katsoo, että näitä huonekaluja on pidettävä kestokulutushyödykkeinä. Kyseiset summat olisi näin ollen pitänyt kirjata kohtaan 14.6 ”normaalit kuolelutukset” ja niihin olisi pitänyt soveltaa 10 prosentin suuruista poistoprosenttia.

- 124 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei komissio ole tehnyt ilmeistä virhettä katsoessaan tuolien ja pöytien olevan kestokulutushyödykkeitä eikä ope-
tusmateriaalia ja siirtäessään tämän vuoksi näihin hyödykkeisiin liittyvät summat
normaalien kuoletusten kohtaan.
- 125 Toisaalta se, että meno on aiemmin hyväksytty luokiteltavaksi tiettyyn kirjanpidon
kohtaan, ei välttämättä merkitse, että tällainen samanlainen luokittelu olisi myös
myöhemmin hyväksyttävä, jos se ei ole yhteensopiva hyväksymispäätöksessä asetet-
tujen ehtojen taikka kansallisen oikeuden tai yhteisön oikeuden säännösten kanssa.
Tältä osin on huomattava, ettei mahdollinen aiemmin tehty lainvastaisuus voi mis-
sään tapauksessa synnyttää kantajalle perusteltua luottamusta (ks. vastaavasti asia
T-156/89, Valverde Mordt v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 27.6.1991, Kok. 1991,
s. II-407, 76 kohta).
- 126 Ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä.
- 127 Toiseksi erityistehtävien (alakohta 14.2.7) osalta kantaja katsoo, ettei asiassa ollut
syytä rajoittaa niiden teknikkojen palkkioita, jotka suorittivat kurssien valmisteluun
ja käsikirjojen laatimiseen liittyviä erityispalveluja. Tämän jälkeen kantaja korostaa
sisällyttäneensä tähän alakohtaan myös 374 400 PTE:n suuruisen summan, josta on
olemassa lasku. Lasku koskee kantajan mukaan sellaisia palveluita, jotka on kirjat-
tava useisiin kirjanpidon kohtiin; tällaista kirjaamista ei missään säännöksessä kiel-
letä.
- 128 Komissio väittää näiden teknikkojen palkkioiden pienentämisen perustuvan niiden
neljän kuitin tarkasteluun, jotka liittyvät siihen, että kantaja on laatinut käsikirjoja
ja tehtäväkirjoja. Kuitteja ei komission mukaan ole kirjattu asianmukaiseen kirjan-
pidolliseen kohtaan eikä niissä myöskään ole täsmällistä mainintaa siitä, mitä ne
koskevat. Tämän vuoksi on sovellettu rationaalisuuskriteeriä. Mitä tulee

374 400 PTE:n suuruiseen summaan, komissio korostaa, että esitetystä laskusta on niin vähän tietoja, että sitä on pidetty kokonaisuudessaan sellaisena, ettei sen osalta voida myöntää tukea.

129 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin korostaa, että kuten asiakirjavihkosta ilmenee, kyseiset laskut eivät ole riittävän yksityiskohtaisia, jotta niillä voitaisiin näyttää toteen niiden menojen tosiasiallisuus, joita niillä yritetään perustella. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä soveltaessaan tähän menoon 22.9.1995 päivätyn kirjeen 14.2.7 kohdassa esitettyä rationaalisuus-kriteeriä. Lisäksi ”C. Peres Feio, Ltd.” -nimisen yhtiön laatima 374 400 PTE:n suuruinen lasku (kanteen liite 20) on tältä osin epäselvä, joten komissio ei ole voinut tehdä ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että kyseisessä laskussa mainittu määrä oli kokonaisuudessaan sellainen, ettei sen osalta voida myöntää tukea.

130 Toinen väite on näin ollen hylättävä.

131 Kolmanneksi opetushenkilökunnan palkkioiden (alakohta 14.3.1 a) osalta kantaja on eri mieltä siitä, onko 4 363 684 PTE:n suuruinen meno kokonaisuudessaan sellainen, ettei siihen voida myöntää tukea. Kantaja myöntää, että sen toimittamissa ”yhteen-
vetotaulukoissa” (kannekirjelmän liite 21) ei jaotella tunteja teorialunteihin ja käytännön tunteihin, mutta kantaja väittää, ettei se ymmärrä sitä johtopäätöstä, jonka DAFSE on tästä seikasta tehnyt.

132 Kantaja huomauttaa, että sovellettavan kansallisen lainsäädännön nojalla kyseisissä ohjelmissa kertyneet menot voidaan näyttää toteen vain laskuilla tai kuiteilla. Kantaja kuitenkin katsoo, että ottaen huomioon sen toimittamat kuitit (kanteen liite 22), ja se, että tunnit on varmuudella pidetty, tässä alakohdassa mainitun määrän osalta tukea ei voida peruuttaa millään perusteella. Vaikka olisikin olemassa pidettyjen tuntien lajia koskevia epäilyjä, suhteellisuusperiaate edellyttää, että perusteltuna pidettäisiin ainakin sellaista menojen määrää, joka kaikkien tuntien osalta perustuu alhaisimpaan palkkioon, eli että kaikkia tunteja pidettäisiin käytännön tunteina.

- 133 Komissio katsoo, ettei kantaja ole esittänyt näyttöä siitä, että esitetyt kuitit liittyisivät jollain tavalla kyseisiin tunteihin, koska esitetyissä asiakirjoissa ei selvästi ilmoitettu ohjaajien nimeä eikä pidettyjen tuntien lajia. Esitetyissä menotositteissa ilmoitettujen menojen yhteenlaskettu määrä ei myöskään vastaa ilmoitettua määrää. Komissio huomauttaa lopuksi, että päätöksessä nro 18/MTSS/87, joka julkaistiin *Diario da Republicassa* 11.5.1987, määrättiin, että ”tukea saavien elinten on pidettävä harjoittelijoiden ja ohjaajien läsnäolosta sekä opetusohjelmasta hankekohtaista luetteloa, jossa erotellaan teoritunnit käytännön tunneista”.
- 134 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo, että niiden asiakirjojen, jotka kantaja on esittänyt näyttääkseen toteen minkälaisista tunneista ensimmäisen hankkeen osalta oli kyse ja ketä siihen osallistuneet ohjaajat olivat (kannekirjelmän liitteet 21 ja 22), tarkastelusta ilmenee, että nämä asiakirjat ovat siinä määrin epätasällisia, että ne herättävät vakavia epäilyjä siitä, onko kyseisiä tunteja tosiasiaassa pidetty, mitä DAFSE:kin on perustellusti epäillyt 22.9.1995 päivätyn kirjeensä 14.3.1 a kohdassa. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että kantaja, joka on järjestänyt useita erilaisia koulutusohjelmia, joihin osallistui useita ohjaajia, ei ollut osoittanut, että sen toimittamat asiakirjat liittyisivät ensimmäiseen hankkeeseen kuuluvaan ohjelmaan, eikä komissio ole tehnyt tällaista virhettä myöskään kieltäytyessään tämän johdosta ottamasta huomioon kaikkia tätä varten esitetyjä menoja.
- 135 Kolmas väite on näin ollen hylättävä.
- 136 Neljänneksi hallintohenkilöstön (alakohta 14.3.1. c) osalta kantaja katsoo, että komission tämän kohdan osalta tekemä tuen määrän pienennys perustuu väärinkäsitykseen, koska riidanalaiset kuitit on allekirjoitettu ja leimattu, kuten kannekirjelmän liitteestä 23 ilmenee. Kantaja katsoo, että vaikka kuitteja ei olisi allekirjoitettu tai leimattu, tällä ei olisi missään tapauksessa merkitystä kyseisten kuittien näyttöarvon kannalta.

- 137 Komissio toteaa, että tämä tuen määrän pienennys perustui siihen, etteivät kyseiset kuitit olleet leimattuja eikä allekirjoitettuja silloin, kun rahoitustarkastus tehtiin.
- 138 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo, että kantaja ei ole näyttänyt toteen, että se olisi toimittanut DAFSE:lle kannekirjelmänsä liitteinä olevat leimatut ja allekirjoitetut asiakirjat ennen kuin DAFSE oli päättänyt rahoitustarkastuksensa. Komissio ei siten ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon sellaisia kuitteja, jotka eivät niiden esittämishetkellä vastanneet kansallisissa laeissa asetettuja edellytyksiä, koska näillä edellytyksillä pyritään muun muassa varmistamaan se, että tällaiset kuitit liittyvät tosiasiallisesti aiheutuneisiin menoihin.
- 139 Neljäs väite on näin ollen hylättävä.
- 140 Viidenneksi erityistehtävien (alakohta 14.3.8) osalta kantaja katsoo, että kannekirjelmän liitteenä 20 olevassa laskussa näytetään toteen hylätyt menot. Kantaja väittää edelleen, että yksi kuitti voi hyvin käsittää suorituksia, jotka kuuluvat kohtiin kirjanpidossa.
- 141 Komissio huomauttaa tältä osin, että kirjanpidon kyseistä kohtaa ei ole otettu huomioon, koska ei ole esitetty asiakirjoja, joiden perusteella näin voitaisiin tehdä, sillä kantajan esittämä lasku liittyy muihin kohtiin.
- 142 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että kantajan kannekirjelmän liitteenä 20 olevissa asiakirjoissa mainitut määrät eivät vastaa niitä määriä, jotka se on ilmoittanut tuen loppuosan maksupyynnössä. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon kyseisiä asiakirjoja määrittäessään kantajalle maksettavan tuen loppuosan määrää.

- 143 Viides väite on näin ollen hylättävä.
- 144 Kuudenneksi kiinteän ja irtaimen omaisuuden vuokrien (alakohta 14.3.9) osalta kantaja katsoo, ettei 22.9.1995 päivätyn kirjeen perusteluista käy ilmi syitä, joiden johdosta komissio on tehnyt kaksi ensimmäistä tuen määrän pienennystä kirjanpidon kyseisen kohdan osalta. Kolmannen tuen määrän pienennyksen osalta kantaja viittaa alakohdan 14.2.7. osalta esittämiinsä huomautuksiin (ks. edellä 127 kohta).
- 145 Komissio katsoo, että ensimmäinen tuen määrän pienennys koski sellaisten kesto-kulutushyödykkeiden hankkimista, joita ei sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti voitu poistaa kokonaan niiden hankintavuonna. Toinen määrä liittyi design-kurssiin, joka ei kuulunut ensimmäiseen hankkeeseen. Kolmas määrä on komission mukaan hylätty siitä syystä, että siihen liittyneessä laskussa ei ollut ilmoitettu suoritettuja palveluja asianmukaisella tavalla.
- 146 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että DAFSE:n 11.9.1991 ja 22.9.1995 päivätyissä kirjeissään näiden tätä kohtaa koskevan kahden ensimmäisen tuen määrän pienennyksen osalta ilmoittamat perustelut olivat yleisluonteisia mutta että niiden perusteella kantaja, joka tiesi kaikki kyseisen hankkeen yksityiskohdat, pystyi kaikesta huolimatta riitauttamaan niiden sisällön. Kantaja ei kuitenkaan ole esittänyt mitään näyttöä osoittaakseen, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen tässä yhteydessä. Tuen määrän kolmannen pienennyksen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa edellä kohdassa 129 esitettyyn.
- 147 Kuudes väite on näin ollen hylättävä.
- 148 Seitsemänneksi raaka-ainneiden, lisätarvikkeiden ja kulutustavaroiden (alakohta 14.3.12) osalta kantaja huomauttaa, että Portugalin sosiaalilainsäädännön nojalla

on hyväksyttävä sellaiset menot, joita koskevat laskut on päivätty viimeistään menojen toteutumivuotta seuraavan vuoden tammikuun viidentenä työpäivänä. Riidanalainen lasku (kannekirjelmän liite 24) täyttää kantajan mukaan tämän edellytyksen.

- 149 Komissio katsoo, että tämä lasku ei koske ajanjaksoa, jolta ohjelmaa tosiasiallisesti rahoitettiin. Kansallisen arvonlisäverolain mukaan tällainen lasku olisi nimittäin pitänyt antaa kyseisten hyödykkeiden toimitushetkellä ja sen liitteenä olisi pitänyt olla lähetyslistat. Kumpikaan näistä edellytyksistä ei kuitenkaan täyty tässä tapauksessa.
- 150 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että se ei voi asiakirjakirja-aineiston, kanteen kohteena olevan päätöksen sekä DAFSE:n 11.9.1991 päivätyn kirjeen — jossa lähinnä toistetaan Audite-yhtiön kertomuksessa esitetyt huomautukset — ja 22.9.1995 päivätyn kirjeen sekä tässä päätöksessä tarkoitettujen asiakirjojen valossa saada selville, mitkä tarkkaan ottaen olivat komission perustelut ja se kansallinen lainsäädäntö, jonka perusteella komissio hylkäsi riidanalaisesta laskusta ilmenevän menon. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen pysty harjoittamaan edellä 99 kohdassa mainitun oikeuskäytännön edellyttämää tuomioistuINVALVONTAA pyydettyllä tavalla kanteen kohteena olevan päätöksen suhteen. Kanteen kohteena oleva päätös on tämän vuoksi perustamissopimuksen 190 artiklan vastainen siltä osin kuin se koskee tuen loppuosan maksupyynnön alakohtaa 14.3.12.
- 151 Seitsemäs väite on näin ollen hyväksyttävä. Kanteen kohteena oleva päätös on kumottava siltä osin kuin se koskee alakohtaa 14.3.12.
- 152 Kahdeksanneksi verojen ja maksujen (alakohta 14.3.13) osalta kantaja huomauttaa kirjanneensa kirjanpidon tähän kohtaan arvonlisäverovelvollisille opettajille arvonlisäverona maksetut määrät, jotka on vähennetty alakohtaan 14.3.1. a kirjatuista opettajien palkkioista.

- 153 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä (134 kohta) katsonut, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon opettajien palkkioihin liittyviä menoja, jotka kantaja on ilmoittanut, tämä kahdeksas väite, joka koskee näihin palkkioihin sovellettavaa arvonlisäveroa, on hylättävä näistä samoista syistä.
- 154 Lopuksi on todettava, että normaalien kuoletusten (alakohta 14.6) osalta kantaja kiistää sen, että sen toimintaa voitaisiin arvioida käyttäen ainoana arviointiperusteena ”palkattujen” työntekijöiden lukumäärää, sillä tämä lukumäärä on erityisen alhainen kantajan omassa yrityksessä, koska kyseisessä yrityksessä tilapäisillä palvelujen tarjoajilla on merkittävä osuus.
- 155 Komissio korostaa, että DAFSE on soveltanut kirjanpidon tähän kohtaan tavanomaista arviointiperustetta eli ajallista ja fyysistä kerrointa, joka ilmentää koulutuksen osuutta jonkun yrityksen normaalissa toiminnassa.
- 156 Vaikka tosiasiallisesti on ajateltavissa, kuten kantaja väittää, että laadittaisiin poistomenetelmiä, jotka perustuisivat erityisesti siihen, mikä koulutuksen tosiasiallinen osuus jonkun yrityksen liikevaihdosta on, pikemminkin kuin tällaisiin koulutustoimintoihin määrättyjen työntekijöiden lukumäärään, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että DAFSE:n tässä tapauksessa käyttämässä perinteisessä menetelmässä, jonka myös komissio on hyväksynyt, otetaan jo riittävästi huomioon koulutuksen yleinen merkitys ESR:n kaikkien tuensaajien toiminnassa. Koska käytetty menetelmä on järkevä, komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä soveltaessaan sitä.
- 157 Tämä viimeinen väite on näin ollen hylättävä.

Kantajan asiassa T-181/96 esittämien väitteiden paikkansapitävyys

- 158 Ensiksi opetusmateriaalin (alakohhta 14.2.1) osalta kantaja korostaa DAFSE:n katsoon virheellisesti, että osa tästä materiaalista olisi ”kestokulutushyödykkeitä”, jonka osalta ei voida myöntää ”opetusmateriaalille” tarkoitettua tukea. Näiden menojen jättämiselle tuen ulkopuolelle ei ole nimittäin mitään oikeusperustaa.
- 159 Komissio korostaa, että kantaja on kirjannut kohtaan ”opetusmateriaali” tuolien, kaappien, työpöytien ja muiden pöytien ostot, vaikka kyseiset hyödykkeet ovat kestokulutushyödykkeitä.
- 160 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä virhettä katsoessaan, että kyseiset tuolit, kaapit, työpöydät ja muut pöydät olivat kestokulutushyödykkeitä eivätkä opetusmateriaalia ja siirtäessään tämän johdosta näitä hyödykkeitä koskevat määrät kohtaan ”normaalit kuoletukset” (ks. edellä 124 ja 125 kohta).
- 161 Tämä ensimmäinen väite on näin ollen hylättävä.
- 162 Toiseksi kursseista ilmoittamisen ja harjoittelijoiden valitsemisen (alakohdat 14.2.2 ja 14.2.3) osalta kantaja katsoo, ettei voida vaatia, kuten DAFSE on tehnyt 22.9.1995 päivätyssä kirjeessään, että laskuissa, jotka liittyvät sanomalehtien ilmoituspalveluihin, mainittaisiin julkaistujen ilmoitusten sisältö. Kantaja väittää, että esitetyissä laskuissa ja kuiteissa (kannekirjelmän liite 18) ilmoitetaan täsmällisesti ne sanomalehdet, joissa ilmoitukset julkaistiin.

- 163 Komissio väittää, että kantajan esittämissä kuiteissa ei kuvailla kyseisten menojen luonnetta ja sisältöä. Kantaja ei komission mukaan ole myöskään liittännyt näihin kuitteihin jäljennöksiä kyseisistä ilmoituksista, mikä komission mukaan on käytäntönä.
- 164 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei ole kohtuutonta edellyttää ESR:n tuensaajalta, että se esittää jäljennöksen ilmoituksista, joita se on julkaissut sanomalehdissä mainostaakseen koulutusohjelmiaan. Tällä edellytyksellä nimittäin pyritään ainoastaan varmistamaan tästä aiheutuneiden menojen tosiasiallisuus. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä hyväksyessään DAFSE:n 22.9.1995 päivätyssä kirjeessä omaksuman tämänsuuntaisen kannan.
- 165 Tämä toinen väite on näin ollen hylättävä.
- 166 Kolmanneksi erityistehtävien (alakohta 14.2.7) osalta kantaja väittää, että 22.9.1995 päivätyssä kirjeessä täsmennetään, että esitetyissä laskuissa ei todeta ”tuntimääriä eikä käytettyä tekniikkaa”. Tällaista edellytystä ei kuitenkaan aseteta tapaukseen sovellettavassa Portugalin verolainsäädännössä. Mitä erityisesti tulee ”TV Europan” laskuun (kannekirjelmän liite 20), suoritettujen palvelujen sisältö ilmenee kantajan mukaan selvästi tässä laskussa olevasta ilmaisusta ”sähkölaitteiden korjaus”.
- 167 Komissio katsoo, että TV Europan laatimassa kuitissa ei täsmennetä kyseisen menon laatua. Sikäli kuin meno olisi koskenut kuvanauhurin korjausta, menoa ei voitaisi missään tapauksessa pitää sellaisena, että siihen voitaisiin myöntää tukea.
- 168 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantaja ei ole esittänyt näyttöä, joka kiistatta näyttäisi toteen, että DAFSE:lle toimitetut laskut olisivat riittävän yksityiskohtaisia, jotta kyseinen hallintoviranomainen voisi niiden perusteella

tarkastaa, että kyseiset menot ovat tosiasiallisia. Mitä erityisesti tulee TV Europa -yhtiön laskuun, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että siinä ei mitenkään mainita, mihin nimenomaiseen korjauksen lajiin se liittyy. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä hyväksyessään kannan, jonka DAFSE on näiden erilaisten tuen määrän pienennysten suhteen omaksunut 22.9.1995 päivätyssä kirjeessään.

169 Kolmas väite on näin ollen hylättävä.

170 Neljänneksi opetushenkilökunnan palkkioiden (alakohta 14.3.1. a) osalta kantaja on eri mieltä arviosta, jonka mukaan koko tähän nimikkeeseen liittyvä summa on sellainen, ettei sen osalta voida myöntää tukea. Tätä varten kantaja toistaa edellä asiassa T-180/96 esittämiensä perustelujen (ks. 131 ja 132 kohta) kanssa täysin samanlaiset perustelut.

171 Komissio katsoo, että kantaja ei ole esittänyt näyttöä, joka osoittaisi, että esitetyt kuitit liittyisivät jollain tavalla kyseisiin kurssiin.

172 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, kuten se jo on todennut asiassa T-180/96 (134 kohta), että niistä asiakirjoista, jotka kantaja on esittänyt näyttääkseen toteen, minkälaisesta kurssista toisessa hankkeessa oli kyse ja ketä siihen osallistuneet kouluttajat olivat, että asiakirjat ovat tältä osin niin epätasällisiä, että ne herättävät vakavia epäilyjä siitä, onko kyseisiä tunteja tosiasiasa pidetty laisinkaan, mitä DAFSE on perustellusti epäillyt 22.9.1995 päivätyssä kirjeensä 14.3.1 a kohdassa. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että kantaja, joka on järjestänyt suuren määrän erilaisia koulutuskursseja, joihin on osallistunut useita ohjaajia, ei ollut näyttänyt toteen, että sen esittämät asiakirjat liittyivät juuri siihen kurssiin, jota toinen hanke koski, ja kieltäytyessään tämän vuoksi ottamasta huomioon kaikki tätä varten esitettyjä menoja.

- 173 Neljäs väite on näin ollen hylättävä.
- 174 Viidenneksi hallintohenkilöstön (alakohta 14.3.1. c) osalta kantaja huomauttaa, että Irene Vaz Lopes on tosin ollut yhdellä kurssilla ja samanaikaisesti osallistunut kouluttamiseen toisella kurssilla, mutta kantaja kiistää sen, että tämä seikka merkitsisi sitä, että kyseinen henkilö ei olisi voinut toimia avustajana kyseisellä toisella kurssilla.
- 175 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että koska yksi ja sama henkilö ei voi osallistua yhdelle kurssille ja toimia samanaikaisesti avustajana toisella kurssilla, komissio ei ole voinut tehdä ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon palkkiota, jonka kyseinen henkilö on hallinnollisena avustajana saanut.
- 176 Viides väite on näin ollen hylättävä.
- 177 Kuudenneksi hallinnon ja varainhoidon osalta (alakohta 14.3.7) kantaja myöntää kirjanneensa virheellisesti yhden kuitin (kannekirjelmän liite 24) kohtaan 14.3.1, vaikka se olisi pitänyt kirjata kohtaan 14.3.7. Kantaja katsoo kuitenkin, että tilintarkastajille oli ilmoitettu tästä seikasta riittävän ajoissa.
- 178 Komissio väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävän oikeudenkäynnin aikana esitettyä kuittia ei voida ottaa huomioon.
- 179 Koska kantaja ei ole onnistunut näyttämään toteen, että se olisi, kuten se väittää, esittänyt kannekirjelmänsä liitteenä olevan kuitin DAFSE:n hallinnollisessa menet-

telyssä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon vastaavaa määrää.

- 180 Kuudes väite on näin ollen hylättävä.
- 181 Seitsemänneksi erityistehtävien (alakohta 14.3.8) osalta kantaja huomauttaa, että DAFSE on katsonut, ettei Novafarm-nimisen yhtiön laatima lasku ollut tarpeeksi eritelty. Suoritettujen palvelujen kuvaus on kantajan mukaan tehty yleisluonteisesti kuitenkin siitä syystä, että tällainen kuvaus on sen mukaan riittävä verotusta varten.
- 182 Koska kantaja itse myöntää, että kyseinen lasku on ylimalkainen, komissio ei ole voinut tehdä ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon kyseistä menoa.
- 183 Seitsemäs väite on näin ollen hylättävä.
- 184 Kahdeksanneksi kiinteän ja irtaimen omaisuuden vuokrien (alakohta 14.3.9) osalta kritiikki kohdistuu kahteen kuittiin. Ensimmäinen kuitti on kantajan mukaan kirjattu tähän kohtaan DAFSE:n omasta ehdotuksesta. Kantaja väittää lisäksi, ettei se ymmärrä, minkä oikeusperusteen nojalla toista kuittia on pidetty osittain sellaisena, ettei sen osalta voida myöntää tukea, sillä sovellettu rationaalisuuskriteeri ei ollut sen tiedossa.
- 185 Komissio korostaa, että ensimmäisessä kuitissa mainittu summa on siirretty kohtaan ”normaalit kuoletukset” (alakohta 14.6), koska se koski kestokulutushyödykettä.

Toinen summa vastaa tietokoneiden vuokrausta koskevan kuitin, johon on sovellettu rationaalisuuskriteeriä, sitä osaa, jonka osalta tukea ei voida myöntää.

186 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo ensimmäisen kuitin osalta, jonka osalta ei ole kiistetty sitä, että se koskee tietojenkäsittelylaitteistoa, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan tällaisen laitteiston olevan kestokulutushyödyke, joka on kirjattava kohtaan 14.6 ”normaalit kuoletukset”. Toisen kuitin osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajan väitteet eivät ole riittävän yksityiskohtaisia, jotta ne voisivat täyttää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetty edellytykset, joiden mukaan kanteessa on oltava muun muassa yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Tältä osin kantaja kuitenkin tyytyy lähinnä väittämään, ettei se ymmärrä sovelletun rationaalisuuskriteerin perustetta, vaikka se on selostettu kantajalle yksityiskohtaisesti 22.9.1995 päivätyssä kirjessään. Tämän johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi kantajan väitteiden ja niiden perustelujen, sellaisena kuin ne on esitetty kannekirjelmässä ja sellaisina kuin niitä on kehitelty vastauskirjelmässä, perusteella tutkia niiden paikkansapitävyyttä (ks. vastaavasti asia T-84/96, Cipeke v. komissio, tuomio 7.11.1997, Kok. 1997, s. II-2081, 30 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

187 Kahdeksas väite on näin ollen hylättävä.

188 Yhdeksänneksi kantaja huomauttaa sellaisen tarvikkeiston ja sellaisten hyödykkeiden osalta, jotka kerryttävät tuloja lyhyen ajan (alakohta 14.3.10), että kieltäytyessään hyväksymästä tätä toimistotarvikkeiden hankintamenoa DAFSE on jättänyt huomiotta sen seikan, että kurssien hoidosta ja toiminnasta välttämättäkin syntyy tämäntyyppisen tarvikkeiston hankintakuluja.

189 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kyseinen summa on jätetty perustellusti hyväksymättä siltä osin kuin se merkitsi kohtaan 14.2.3 (160 kohta)

sisällytettyjen menojen kaksinkertaista kirjaamista. Komissio ei näin ollen ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä jättäessään hyväksymättä tätä menoa.

- 190 Yhdeksäs väite on näin ollen hylättävä.
- 191 Kymmenenneksi verojen ja maksujen (alakohta 14.3.13) osalta kantaja huomauttaa kirjanneensa tähän nimikkeeseen arvonlisäverovelvollisille opettajille arvonlisäverona maksetut määrät, jotka on vähennetty alakohtaan 14.3.1. a kirjatuista opettajien palkkioista.
- 192 Koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä (172 kohta) katsonut, että komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon opettajien palkkioihin liittyviä menoja, jotka kantaja on ilmoittanut, tämä kymmenes väite, joka koskee näihin palkkioihin sovellettavaa arvonlisäveroa, on hylättävä näistä samoista syistä.
- 193 Yhdenneksitoista yleisten hallintokulujen (alakohta 14.3.14) kantaja korostaa, että toimistotarvikkeet ovat tarpeellisia koulutuksen eri vaiheiden kannalta, minkä vuoksi tämän tyyppisten tarvikkeiden menojen kirjaaminen eri kohtiin on perusteltua.
- 194 Komissio tyytyy toteamaan, että koska kyseiset summat on jo kirjattu kohtiin 14.2.32 ja 14.3.10, niitä ei voida katsoa sellaisiksi, että niiden osalta tukea voitaisiin myöntää kahdesti.

- 195 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että koska kantaja ei ole näyttänyt toteen, että päinvastoin kuin 22.9.1995 päivätyssä kirjeessä ilmoitetaan, menoja, jotka se on kirjannut tähän kohtaan, ei jo olisi sisällytetty muihin kohtiin, komissio ei ole voinut tehdä ilmeistä arviointivirhettä kieltäytyessään ottamasta huomioon toisen kerran samanlaisia menoja kohdassa 14.3.14.
- 196 Yhdestoista väite on näin ollen hylättävä.
- 197 Kahdenneksitoista muiden toiminta- ja hallinnointikulujen (alakohta 14.3.15) osalta kantaja kiistää sen, että ensimmäistä riidanalaista summaa koskevaa laskua ei olisi esitetty. Kaksi muuta hyväksymättä jäänyttä määrää liittyvät kantajan mukaan tarvikkeistoon, joka oli tarkoitettu käytettäväksi kurseilla, eikä kestokulutushyödykkeisiin.
- 198 Komissio väittää, että ensimmäistä määrää koskevaa näyttöä ei ole esitetty riittävän ajoissa. Kaksi muuta määrää koskevat komission mukaan kohtaan ”normaalit kuuletukset” kuuluvaa kalustoa, johon komission mukaan on sovellettu vuosittaista 10 prosentin suuruista poistoprosenttia.
- 199 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että koska asiassa ei ole esitetty asiakirjoja, jotka näyttäisivät toteen, että ensimmäinen kuitti olisi esitetty DAFSE:lle hallinnollisessa menettelyssä ja että kaksi muuta kyseessä olevaa määrää koskisivat hyödykkeitä, jotka kerryttävät tuloja lyhyen ajan, kantaja ei ole näyttänyt toteen, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen jättäessään hyväksymättä kyseiset menot.
- 200 Kahdestoista väite on näin ollen hylättävä.

- 201 Lopuksi normaalien kuoletusten (alakohta 14.6) osalta kantaja väittää, ettei se ymmärrä laskentatapaa, jonka avulla DAFSE on päätenyt pitämään tiettyjä määriä ”vahvistamattomina”. Kantaja toistaa tämän jälkeen täysin samanlaiset perustelut kuin asiassa T-180/96 (ks. 154 kohta).
- 202 Komissio korostaa, että DAFSE on soveltanut tähän kohtaan tavanomaista kriteeriä eli ajallista ja fyysistä kerrointa, joka ilmentää koulutuksen osuutta jonkin yrityksen normaalissa toiminnassa.
- 203 Vaikka tosiasiasa on ajateltavissa, kuten kantaja väittää, että laadittaisiin poistomenetelmiä, jotka perustuisivat erityisesti siihen, mikä koulutuksen tosiasiallinen osuus jonkun yrityksen liikevaihdosta on pikemminkin kuin tällaisiin koulutustoimintoihin määrättyjen työntekijöiden lukumäärään, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim katsoo, että DAFSE:n nyt käsiteltävässä asiassa käyttämässä perinteisessä menetelmässä, jonka myös komissio on hyväksynyt, otetaan jo riittävästi huomioon koulutuksen yleinen merkitys ESR:n kaikkien tuensaajien toiminnassa. Koska käytetty menetelmä on järkevä, komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä soveltaessaan sitä.
- 204 Viimeinen väite on näin ollen hylättävä.

Asiakirjojen esittämistä koskeva vaatimus

- 205 Kummassakin asiassa esittämässään kannekirjelmissä kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuim velvoittaa esittämään toisaalta komission hallinnolliset asiakirjavihkot ja toisaalta DAFSE:n hallinnolliset asiakirjavihkot.

- 206 Edellä esitettyjen seikkojen johdosta näyttää siltä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut asianmukaisesti ratkaista nämä kantheet niiden asiakirjojen nojalla, jotka asianosaiset ovat esittäneet menettelyn kirjallisessa vaiheessa ja jotka komissio on esittänyt prosessinjohtotoimia koskevan määräyksen perusteella.
- 207 Näin ollen ei ole syytä määrätä komissiota esittämään näihin kahteen asiaan liittyviä hallinnollisia asiakirjavihkoja.
- 208 Ei myöskään ole tarpeellista vaatia EY:n tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan toisen kohdan mukaisesti Portugalin viranomaisia esittämään näihin kahteen hankkeeseen liittyviä kansallisia hallinnollisia asiakirjavihkoja kokonaisuudessaan.
- 209 Kantajan esittämä asiakirjojen esittämistä koskeva pyyntö on näiden syiden johdosta hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 210 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kuitenkin määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisten ja osa toisen asianosaisten hyväksi.

- 211 Koska kanne asiassa T-180/96 on hyväksytty osittain ja koska kumpikin asianosainen on vaatinut toisen asianosaisen velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut, on määrättävä, että kumpikin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan tässä asiassa.
- 212 Koska kantaja on hävinnyt asian T-181/96 ja komissio on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista, kantaja on veloitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudenkäyntikulut

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) Asiat T-180/96 ja T-181/96 yhdistetään tuomiota varten.
- 2) Asiassa T-180/96 komission 14.8.1996 tehty päätös C (96) 1185 kumotaan, siltä osin kuin se koskee kantajan esittämän tuen loppuosan maksupyynnön alakohtaa 14.3.12. Muilta osin kanne hylätään tässä asiassa.

- 3) Kanne asiassa T-181/96 hylätään.

- 4) Kumpikin asianosainen vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan asiassa T-180/96.

- 5) Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut asiassa T-181/96.

Tiili

Briët

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä syyskuuta 1998.

H. Jung

V. Tiili

kirjaaja

kolmannen jaoston puheenjohtaja